

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1941 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

Genom en den 2 maj 1941 dagteknad proposition, nr 213, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara.

Häri genom förordnas, att 9 och 10 §§ lagen den 22 juni 1939 om sjukhusvård vid krig eller krigsfara skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

9 §.

Kostnaderna för militära sjukhus bestridas helt av statsmedel, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande.

Vad nu — — — eller krigsfara.

Beträffande civila sjukhus i övrigt bestridas kostnaderna för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i denna lag, på sätt i första stycket sägs; dock att under tid, då krig icke råder, kostnader för vård av krigsskadade skola ersättas av statsmedel enligt grunder, som fastställas av Konungen. Övriga kostnader för sådana sjukhus bestridas i den ordning, som tillämpas i fredstid.

Med krigsskadade — — — sårade krigsfångar.

10 §.

Ansökan om ersättning för sådana kostnader för vård å civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall insändas till medicinalstyrelsen. Medicinalstyrelsen äger utbetala förskott å sådan ersättning enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen. Finnes anspråk å slutlig ersättning böra godkännas, skall medicinalstyrelsen tillställa den

ersättningsberättigade honom tillkommande belopp. Varder anspråket icke godkänt, skola handlingarna i ärendet utan dröjsmål överlämnas till riksvärderingsnämnden, som har att avgöra ärendet enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Över riksvärderingsnämndens beslut må klagan icke föras.

Framställes i andra fall än i första stycket sägs anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall anspråket prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

Angående sätt och tid för erläggande av ersättning, som bestämts av lokal värderingsnämnd eller riksvärderingsnämnden, skall gälla vad i rekvisitions-lagen stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i propositionen framlagda lagförslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Gällande bestämmelser.

Den grundläggande regleringen av sjukhusförhållandena vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, återfinnes i *lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara*. I första stycket av 1 § gives Konungen fullmakt att förordna om tillämpning av de särskilda bestämmelser, vilka under utomordentliga förhållanden skola gälla; dessa bestämmelser finnas intagna i lagens 3—9 §§. Genom föreskrift i 1 § andra stycket sättas stadganden i andra lagar och författningar — i den mån de strida mot den nu ifrågavarande lagens bestämmelser, såvitt de enligt meddelat förordnande skola tillämpas — temporärt ur kraft. I 2 § lämnas förklaring å vad i lagen förstås med »militära sjukhus» och »civila sjukhus». 9 § innehåller de viktiga bestämmelserna om huru kostnaderna för sjukhusen skola gäldas vid krig eller krigsfara. Kostnaderna för militära sjukhus skola bestridas av statsmedel, i den mån särskilda medel icke stå till förfogande (9 § första stycket). Samma regler skola gälla i fråga om civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara (9 § andra stycket). För civila sjukhus i övrigt skola kostnaderna bestridas i den ordning, som tillämpas i fredstid; dock skola kostnaderna för vård av krigsskadade och övriga extra kostnader, som föranledas av bestämmelserna i lagen, gäldas av statsmedel (9 § tredje stycket). Med krigsskadade avses enligt 9 § fjärde stycket dels sådana sjuka eller sårade, vilkas sjukdom eller skada förorsakats av fienden eller eljest föranletts av eller inträffat under deras tjänstgöring vid krigsmakten eller luftskyddet eller uppehåll där med vederbörligt

tillstånd, dels ock sjuka eller sårade krigsfångar. Slutligen stadgas i 10 §, att anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skola prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Angående sättet och tiden för ersättnings erläggande skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

Huvudstadgandena rörande rekvisition för krigsmaktens behov återfinnas i *lagen den 31 mars 1938 (nr 87) angående skyldighet för kommuner och enskilda att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov (rekvisitionslag)* (ändrad genom lagar den 22 juni 1939, nr 295, och den 31 maj 1940, nr 411). I rekvisitionslagen stadgas, bland annat, att för avgörande av ersättningsfrågor skola finnas en riksvärderingsnämnd för hela riket ävensom lokala värderingsnämnder, i regel en för varje landstingsområde och en för varje stad, som ej deltagar i landsting (11 §). Kan på förhand lämpligen bestämmas, efter vilka pris ersättning skall utgå för fullgjord rekvisition, skola taxor å nämnda pris upprättas (8 §). Taxor upprättas av riksvärderingsnämnden eller, enligt dennas bestämmande, av lokal värderingsnämnd (12 §). Finnes i taxa upptaget pris för fullgjord rekvisition, skall, med visst undantag, ersättningen därför utgå i enlighet med taxan (8 §). Eljest skall ersättning lämnas med belopp, som prövas skäligt med hänsyn till »nödvändiga kostnader vid produktion eller återförsäljning, normal handelsvinst eller andra på prissättningen regelmässigt inverkan förhållanden» (7 §). Ersättning, som skall utgå efter taxa, fastställes till beloppet av den myndighet, som för kronans räkning mottagit det rekvirerade eller har uppsikt över rekvisitionens fullgörande. Ersättning, som icke skall utgå efter taxa, bestämmes av den lokala värderingsnämnden. Där nämnden finner skälig anledning antaga, att ersättningen bör skattas till högre belopp än tjugutusen kronor, skall nämnden dock ofördröjligen hänskjuta frågan om ersättning till riksvärderingsnämndens omedelbara avgörande (13 §). Ändring i beslut, som av lokal värderingsnämnd meddelats i ersättningsfråga, må sökas hos riksvärderingsnämnden genom besvär. Över beslut, som meddelats av riksvärderingsnämnden i ersättningsfråga, må klagan ej föras (14 §).

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av rekvisitionslagen hava meddelats i *rekvisitionsförordningen den 10 juni 1938, nr 304* (ändrad genom förordning den 22 juni 1939, nr 361). I dess 29 § finnes angivet, huru räkning å ersättning i anledning av rekvisition skall avgivas och i vissa fall överlämnas till vederbörande värderingsnämnd. 33 § innehåller, bland annat, bestämmelse därom, att, då värderingsnämnd avgjort ersättningsfråga, nämndens protokoll eller utdrag därav skall överlämnas till länsstyrelsen, som har att, så snart slutligt beslut i ärendet föreligger, tillställa den ersättningsberättigade honom tillkommande belopp.

Rekvisitionsförordningen innehåller vidare åtskilliga andra bestämmelser, som reglera värderingsnämnds behandling av ersättningsärenden. Sålunda stadgas, bland annat, i 25 §, att värderingsnämnd äger höra sakkunnig, där

så finnes erforderligt, samt förrätta syn eller besiktning. I 31 § föreskrives, bland annat, att kronans rätt skall bevakas inför lokal värderingsnämnd av ombud, som förordnats av länsstyrelsen, och inför riksvärderingsnämnden av ombud, som förordnats av Kungl. Maj:t. Enskild sakägare äger själv eller genom ombud bevaka sin rätt inför värderingsnämnd. Enskild sakägare är skyldig att på anfordran tillhandahålla värderingsnämnd erforderliga handlingar och upplysningar ävensom att, där så finnes nödigt, på kallelse inställa sig inför nämnden för att meddela muntliga upplysningar.

I förevarande sammanhang må omnämnas, att chefen för försvarsdepartementet, med stöd av Kungl. Maj:ts den 31 januari 1941 givna bemyndigande, den 3 februari 1941 tillkallat särskilda utredningsmän att inom nämnda departement biträda med utredning angående revision av gällande rekvisitionslagstiftning.

Genom *kungörelse den 8 december 1939, nr 833*, har Kungl. Maj:t med stöd av 1 § första stycket lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara förordnat, att bestämmelserna i 3—9 §§ i lagen skola äga tillämpning.

Särskilda bestämmelser angående tillämpning av lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara hava utfärdats genom *kungörelse den 3 september 1939, nr 634* (ändrad genom *kungörelse den 15 december 1939, nr 874*). Enligt *kungörelsens 8 §* utfärdas närmare föreskrifter för tillämpningen av 10 § i lagen av medicinalstyrelsen. Styrelsen har med stöd härav utfärdat *dels* en i det följande omförmäld cirkulärskrivelse av den 16 maj 1940, *dels ock* vissa särskilda föreskrifter beträffande förskottering av kostnader för beredskaps-sjukhuset i Visby.

I *brev till medicinalstyrelsen den 30 augusti 1940* har Kungl. Maj:t — med upphävande av den nyssnämnda av styrelsen den 16 maj 1940 utfärdade cirkulärskrivelsen, vilken var riktad till samtliga landstings förvaltningsutskott samt gällde ersättning för vård av militära patienter å av landsting drivna sjukhus — meddelat följande föreskrifter rörande sättet för beräkande och bestridande av preliminär ersättning av statsmedel för vård av militära patienter å de i fred befintliga civila sjukhusen:

1. Ersättning skall preliminärt beräknas efter den medelkostnad per patient och dag, som senaste bokslut vid respektive sjukhus utvisar, dock att ersättningsbeloppet icke må sättas högre än att det med säkerhet kan antagas komma att icke överstiga sjukhusets medelkostnad per patient och dag för det år vården lämnats, sedan sammanlagda beloppet av till sjukhuset i övrigt utgående driftbidrag av statsmedel frändragits bruttokostnaden.

2. Räkning å dylik preliminär ersättning utställes på och gäldas av krigskassaavdelningen vid den militära myndighet, där vederbörande är hemorts-redovisad.

3. Har räkning översänts till annan krigskassaavdelning, åligger det denna att ofördröjligen översända räkningen till i andra punkten avsedd krigskassaavdelning, som har att utbetala sjukhuset enligt räkningen tillkommande ersättning.

Beträffande sättet för den definitiva ersättningens beräkande och bestridande vill Kungl. Maj:t framdeles meddela beslut.

Bestämmelserna i brevet äga tillämpning å alla militära patienter, tillhörande såväl armén som marinen och flygvapnet.

Departementspromemoria med ändringsförslag.

Inom socialdepartementet har upprättats en promemoria angående ifrågasatt ändring av 10 § lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara. Efter redogörelse för gällande bestämmelser m. m. har i promemorian vidare anförts:

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att kostnader för civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara, ävensom kostnader för vård av krigsskadade å civila sjukhus i övrigt och övriga för sistnämnda sjukhus uppkomna kostnader, vilka föranledas av bestämmelserna i 1939 års lag, helt skola bestridas av statsmedel.

Vad först beträffar kostnad för sådan sjukhusvård, som skall bekostas av statsmedel — d. v. s. all vård å civila sjukhus, som upprättats i anledning av krig eller krigsfara, ävensom vård av krigsskadade å civila sjukhus i övrigt — hava på sätt framgår av vad i det föregående anförts vissa regler fastställt för förskottsbetalning därav. I fråga om fastställandet av den slutliga ersättningen för vården gäller för närvarande enligt lagens 10 §, att ersättningsanspråk skall prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Såvitt angår ordningen för prövningen gäller alltså, att ersättningen, om fastställd taxa ej är tillämplig, skall prövas av lokal värderingsnämnd och i vissa fall av riksvärderingsnämnden. Då beräkandet av ersättning i fall, varom nu är fråga, i regel torde utgöra resultatet av vissa räkneoperationer utan större utrymme för ett skälighetsbedömande, synes det beträffande sådana fall, då enighet råder mellan den ersättningsberättigade och vederbörande myndighet, som påkallat sjukhusvård, rörande ersättningens storlek, olämpligt, att avgörandet av frågan om ersättningsbeloppet skall behöva hänvisas till värderingsnämnd enligt rekvisitionslagen. Det skulle säkerligen vara mera praktiskt, att räkning å meddelad sjukhusvård överlämnades, om den sjuke eller sårade tillhörde krigsmakten — eller vore krigsfånge — till vederbörande militära förvaltningsmyndighet — armé-, marin- eller flygförvaltningen — samt i annat fall till medicinalstyrelsen. För undersökning av faktiska omständigheter och för införskaffande av möjligen erforderliga uppgifter i övrigt torde myndigheterna kunna vända sig till underordnade organ eller andra myndigheter. Funne armé-, marin- eller flygförvaltningen, respektive medicinalstyrelsen icke anledning till erinran mot framställt ersättningsanspråk, borde detsamma anses för statens räkning godtaget; utbetalning av ersättning kunde lämpligen ske till den ersättningsberättigade genom vederbörande myndighets egen försorg. Kunde ersättningskravet däremot icke godkännas, borde avgörandet träffas av någon högre instans. En möjlighet vore givetvis den, att för sådant fall förbehålla Kungl. Maj:t avgörandet. En annan möjlighet — vilken synes vara att föredraga — skulle vara att anlita riksvärderingsnämnden såsom överinstans; över dess beslut borde klagan icke få föras. Utbetalning av ersättning synes i sådant fall böra ske i enlighet med rekvisitionsförordningens bestämmelser.

Beträffande ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka skola gäldas av statsmedel, i andra fall än då fråga är om kostnad för själva sjukhusvården synas de för närvarande i lagens 10 § föreskrivna reglerna fortfarande böra bliva tillämpliga.

Bestämmelser, avfattade i enlighet med vad sålunda anförts, upptogs i ett utkast till lag angående ändrad lydelse av 10 § lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara, enligt vilket utkast nämnda lagrum skulle erhålla följande lydelse:

Anspråk på ersättning för sådana kostnader för vård å civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall framställas, i fråga om sjuka eller sårade, som tillhöra krigsmakten eller äro krigsfångar, till armé-, marin- eller flygförvaltningen samt eljest till medicinalstyrelsen. Godkänner myndigheten framställt ersättningsanspråk, skall myndigheten omedelbart tillställa den ersättningsberättigade honom tillkommande belopp. Varder framställt ersättningsanspråk icke godkänt, skola handlingarna i ärendet utan dröjsmål överlämnas till riksvärderingsnämnden, som har att avgöra ärendet enligt de grunder, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Över riksvärderingsnämndens beslut må klagan icke föras.

Framställes i andra fall än i första stycket sägs anspråk på ersättning för sådana kostnader för civila sjukhus, vilka jämlikt 9 § skola gäldas av statsmedel, skall anspråket prövas enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

Angående sätt och tid för erläggande av ersättning, som bestämts av lokal värderingsnämnd eller riksvärderingsnämnden, skall gälla vad i rekvisitionslagen stadgas om likvid för fullgjord rekvisition.

Över promemorian hava, efter remiss, yttranden avgivits av medicinalstyrelsen, riksvärderingsnämnden, armé-, marin- och flygförvaltningarna samt svenska landstingsförbundet. I anledning av arméförvaltningens uttalanden hava förnyade yttranden inhämtats från medicinalstyrelsen och svenska landstingsförbundet. Beträffande innehållet i yttrandena får utskottet hänvisa till propositionen sid. 8—14.

Föredragande departementschefen har i propositionen anført följande:

»Lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara har med anledning av rådande utomordentliga förhållanden nu varit i tillämpning avsevärd tid.

Därunder har det visat sig, att de bestämmelser, som reglera fastställandet av ersättning för vård å de civila sjukhusen av i lagens mening krigsskadade, erbjuda åtskilliga besvärligheter — främst onödig omgång — vid tillämpningen, närmast såvitt angår militära patienter. Ett behov av förenkling av berörda bestämmelser har starkt gjort sig gällande. Sedan fråga härom, såsom framgår av det föregående, underkastats utredning, har jag låtit utarbeta nya, enligt min mening mera ändamålsenliga stadganden, upptagna i ett förslag till lag angående ändring av 9 och 10 §§ i krigssjukhusvårdslagen. De nya bestämmelserna innebära i huvudsak följande.

Vad kostnad för vård å civila sjukhus angår skall i fråga om den slutliga ersättningens storlek fortfarande såsom huvudprincip gälla, att staten helt skall bestrida kostnaderna, d. v. s. bruttokostnad minskad med utgående statsbidrag, för vård av krigsskadade vid civila sjukhus, som upprättas i anledning av krig eller krigsfara (beredskaps- och reservsjukhus), ävensom under krig vid övriga civila sjukhus. Under tid, då krig ej råder, skall däremot, i enlighet med det av svenska landstingsförbundet därutinnan

framställda förslaget, vid sistnämnda slag av sjukhus såsom ersättning för vårdkostnad utgå vissa bestämda belopp för patient och dag, fastställda av Kungl. Maj:t. Nämnda belopp synas, efter hörande av därav berörda parters organisationer, böra bestämmas i nära anslutning till medeltalen av de verkliga dagkostnaderna vid sjukhusen. Då förevarande lagändringar icke torde kunna träda i tillämpning förrän den 1 juli 1941 samt den nu föreslagna lagen icke synes böra givas tillbakaverkande kraft, äro de, som driva civila sjukhus, enligt gällande bestämmelser berättigade till ersättning för vård, som lämnats före sistnämnda dag, med de faktiska kostnadernas hela belopp. Emellertid synes intet hindra, att — med hänsyn till den omgång, som är förenad med ett uträknande av nämnda kostnader — ersättning begäres och utgives med de bestämda belopp, vilka Kungl. Maj:t förklarar skola tillämpas för senare halvåret 1941. För sistnämnda tid synas de av svenska landstingsförbundet föreslagna beloppen böra fastställas. — I detta sammanhang må, i anledning av ett uttalande av medicinalstyrelsen, anföras, att därest vård å enskilt eller halvskilt rum eller anlåtande av specialist av medicinska skäl skulle erfordras, ersättning därför bör utgå enligt bestämmelserna i lagen.

Ansökan om ersättning för kostnad för vård å civila sjukhus skall i samtliga fall insändas till medicinalstyrelsen.

Förskott å ersättningen får, utan alltför långa tidsintervaller, utgivas av medicinalstyrelsen i enlighet med närmare föreskrifter därom, som utfärdas av Kungl. Maj:t. Det synes lämpligt att, i enlighet med vad från några håll påyrkats, uttrycklig bestämmelse härom intages i författningen.

Finns sig medicinalstyrelsen kunna godkänna framställt slutligt ersättningsanspråk, skall detsamma anses vara för statens räkning godtaget och ersättning skall utbetalas av styrelsen. I den mån ersättning ej skall slutligt utgå av medel, som stå till medicinalstyrelsens förfogande, skall styrelsen utfä gottgörelse av vederbörande militära förvaltningar eller av riksförsäkringsanstalten, såvitt anstalten har att bekosta vården av vissa krigsskadade. Godkännes ej framställt ersättningsanspråk av medicinalstyrelsen, skall ärendet avgöras av riksvärderingsnämnden enligt de grunder samt i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov. Över riksvärderingsnämndens beslut skall klagan ej få föras. — Anspråk på ersättning för redan lämnad vård, vilka icke blivit avgjorda i första instans vid tiden för lagens ikraftträdande, synas böra behandlas och avgöras enligt den föreslagna lagens bestämmelser.

Vid tillämpningen av den anordning, som sålunda föreslagits, kunna de, som driva civila sjukhus — närmast landstingen — komma att åsamkas något högre kostnader än enligt lagens nuvarande bestämmelser. Denna kostnadsökning synes emellertid i allmänhet icke komma att bliva av större betydelse och olägenheterna därav torde komma att väl uppvägas av den förenkling i ersättningshänseende, som vinnes genom de föreslagna nya bestämmelserna.

Ersättningsfrågor enligt lagen i andra fall än de, beträffande vilka

särskild reglering sålunda föreslås, skola fortfarande behandlas på det i 10 § av gällande lag angivna sättet, d. v. s. enligt de grunder och i den ordning, som äro stadgade beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.»

Utskottet.

Vid granskning av nu föreliggande lagförslag har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 5 juni 1941.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Linder**, *Hagman**, *Tamm*, *Löfvander*, *Forslund** och *Näslund*;

från andra kammaren: herrar *Olovson* i Västerås, *Hallagård*, *Hermansson*, fru *Johansson*, herrar *Barnekow*, *Larsson* i Östersund, *Hagård** och *Witzell**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
